

спеціальностей вищих навчальних закладів // М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Рогачова та ін., за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченко, О.В. Петришина. Харків : Право, 2002. – 432 с.

3. Васильев В.Л. Юридическая психология. С.-Пб., 1997.

4. Жалинский А.Э. Основы профессиональной деятельности юриста. Смоленск, 1995.

Гапіч Ігор Олегович

курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

Пред'явлення для впізнання, як засіб збирання криміналістичної інформації у практиці виявлення злочинів, має важливе значення. Не випадково формуванню криміналістичних знань щодо тактики проведення пред'явлення для впізнання присвячено наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, цим проблемам на дисертаційному рівні приділили свою увагу Н.Г. Бритвіч, Т.А. Вольська, А.Я. Гінзбург, М.О. Головецький та інші науковці.

Пред'явлення для впізнання має відповідну процесуальну урегульованість в чинному Кримінальному процесуальному кодексі України (далі КПК), а саме в ст. 228–232, 355 КПК і є досить розповсюдженою в практиці досудового розслідування слідчою (розшуковою) дією. Але в науковій літературі вчені до визначення поняття та розуміння сутності пред'явлення для впізнання, тлумачення процесуальних вимог і правил, тактичних прийомів його підготовки й проведення та фіксування отриманих результатів і їх оцінки все ще підходять по-різному.

Пред'явлення для впізнання проводиться у разі необхідності надати особі можливість впізнати серед людей чи речей, які їй пред'являються, ті, що вона бачила раніше, і які стосуються вчиненого злочину. Процес вчинення злочину супроводжується утворенням різних слідів на предметах матеріального світу та у пам'яті людей. Завданням слідчого є виявити такі відображені сліди і використати їх для ідентифікації об'єктів, які брали участь у слідотворенні. Пізнання події, що розслідується, здійснюється за матеріально зафіксованими відображеннями на предметах і за слідами пам'яті людини. А тому в ході пред'явлення для впізнання здійснюється криміналістична ідентифікація за ідеальними відображеннями. Таким чином, пред'явлення для впізнання - це один із способів ототожнення об'єктів за ідеальними відображеннями (слідами пам'яті) у кримінальному провадженні [1, с.7].

Так на думку деяких вчених, пред'явлення для впізнання – це самостійна слідча (процесуальна) дія, яка проводиться з метою встановлення то-

тожності, подібності або відмінності наданих для ознайомлення декількох предметів або окремих осіб з тими, які очевидець (свідок, потерпілий, підозрюваний) сприймав за певних обставин розслідуваної події [2, с.48; 3, с.447; 4, с.450; 5, с.171].

Чинне законодавство виділяє проведення такої слідчої дії, як пред'явлення для впізнання речей, особи та трупа. Також можна виділяє пред'явлення для впізнання в натурі (ст. 228, 229, 230 КПК України), в умовах поза візуального та аудіо спостереження (п.4,5 ст. 228 КПК України), в режимі відео конференції при трансляції з іншого приміщення (ст. 232 КПК України) та впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису (п.6,7 ст. 228 КПК України);

Пред'явлення особи для впізнання може проводитись за анатомічними (зовнішній вигляд і прикмети особи) та функціональними (голос, хода) ознаками (ч. 1, 9 ст. 228 КПК). Впізнання за голосом у будь-якому випадку повинно здійснюватися поза візуальним контактом між особою, що впізнає, та особами, які пред'явлені для впізнання (ч. 9 ст. 228 КПК).

Дана слідча (розшукова) дія як процесуальна форма криміналістичної ідентифікації характеризується такими ознаками:

1) для проведення пред'явлення для впізнання необхідними є юридичні підстави (наявність особи, яка буде впізнавати, протоколу її допиту, в якому зафіксовано показання про прикмети та особливості об'єкта, та про обставини, за яких вона його сприймала; об'єкта, який підлягає впізнанню, і зовнішньо схожих об'єктів, які будуть пред'являтися разом з об'єктом впізнання) і фактичні підстави (наявність у слідчого даних, які дозволяють зробити висновок про необхідність, (доцільність) та можливість проведення цієї слідчої (розшукової) дії)

2) метою цієї слідчої (розшукової) дії є вирішення питання про тожність або групову належність об'єкта, що пред'являється для впізнання, з тим, який особа сприймала в минулому. Досягнення зазначеної мети здійснюється через вирішення таких завдань, як: встановлення факту, чи бачила раніше особа, яка впізнає, об'єкт, який пред'являється для впізнання; якщо бачила, то коли і в яких умовах це відбувалося; які особливі ознаки об'єкта, який підлягає впізнанню, запам'ятала особа, яка впізнає і чому саме ці ознаки вона запам'ятала тощо [6, с. 333-334].

3) суб'єктний склад цієї слідчої (розшукової) дії включає в себе декілька груп учасників:

– перша група - це уповноважені законом суб'єкти, які її проводять (слідчий, прокурор) і долучаються до її проведення (адвокати, спеціалісти для фіксування впізнання технічними засобами, психологи, педагоги та інші спеціалісти);

– друга група – особи, яким пред'являють інших осіб, речі та трупів для впізнання (потерпілий, свідки, підозрюваний);

4) об'єкти, що пред'являються для впізнання, їх кількість та зовнішній

вигляд. Перелік об'єктів, які пред'являються для впізнання, визначений статтями 228-230 КПК України. Кількість таких об'єктів повинна бути не меншою, ніж три (крім випадків, коли для впізнання пред'являються трупи), і вони повинні бути максимально подібними до того об'єкта, що підлягає впізнанню;

5) знаряддям узнавання є органи чуття особи, яка впізнає, і в подальшому вона за допомогою своєї пам'яті встановлює наявність або відсутність відповідних тотожних ознак в об'єктів, який безпосередньо пред'являється для впізнання [7, с.5].

б) результатом проведення цієї слідчої (розшукової) дії є наявність чи відсутність упізнання, тобто ототожнення того, що сприймається у конкретний момент, з тим, що особа бачила раніше. Якщо особа не ідентифікує об'єкт, що їй пред'являється, упізнання не відбудеться.

Пред'явленню для впізнання повинно передувати виконання процесуальних і деяких допоміжних дій:

- а) попередній допит особи, яка впізнає;
- б) підбір об'єктів, серед яких необхідно провести впізнання;
- в) визначення місця і умов пред'явлення;
- г) визначення необхідного комплексу науково-технічних засобів.

Застосування переліченої низки тактичних прийомів дозволить слідчому більш якісно та ефективно провести впізнання.

У результаті проведення пред'явлення для впізнання у кримінальному провадженні одержується доказ. Однак останній, як й усі інші докази, підлягають оцінці.

Доказове значення результатів пред'явлення для впізнання залежить переважно від використання слідчим оперативно-розшукових даних. За період дослідчої перевірки оперативні підрозділи отримують не процесуальну інформацію про прикмети підозрюваного, знаряддя злочину, ознаки викраденого майна, предмети і документи, тобто тих об'єктів, які будуть пред'являтися для пізнання в разі їх установлення або відшукування [5, с. 54-55].

Впізнання не належить до слідчих (розшукових) дій, проведення яких, відповідно до кримінального процесуального закону, є обов'язковим. Необхідність у проведенні цієї слідчої (розшукової) дії кожного разу визначається особою, яка проводить досудове слідство, відповідно до слідчої ситуації, що склалася на певному етапі. Загальна мета пред'явлення для впізнання полягає в отриманні доказів, які являють собою висновок одного з учасників процесу, про результати проведеної ним ідентифікації - тотожність, схожість або відмінність осіб чи речей, представлених для ознайомлення з ознаками, що збереглися в його пам'яті.

1. Лукьянчиков Е.Д. Криминалистическая идентификация объектов по следам памяти / Е.Д. Лукьянчиков. – Донецк: Академия, 1998. – 112 с.

2. Криминалистика : краткая энциклопедия / Автор-составитель Р.С.Белкин. – М. :

БольшаяРоссийскаяэнциклопедия, 1993. – 111 с.

3. Ищенко Е.П. Криміналістика : учебник / Е.П.Ищенко, А.А.Топорков; под ред. Е.П.Ищенко. – М. : Юр. фирма "КОНТРАКТ": ИНФРА-М, 2005. – 748 с.

4. Когутич І.І. Криміналістика : курс лекцій / І.І.Когутич. – К. : Атіка, 2008. – 888с.

5. Гора І.В. Криміналістика : посіб. для підготовки до іспитів / І.В.Гора, А.В.Іщенко, В.А.Колесник. – 3 вид. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2005. – 236 с.

6. Чаплинський К.О. Тактичні основи забезпечення досудового розслідування: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.09 / Чаплинський Костянтин Олександрович; Дніпропетр. держ. ун-т. внутр. справ. – Д., 2011. – 570 с.

7. Басиста І.В. Пред'явлення особи для впізнання поза її візуальним спостереженням: дис.. кандидата юрид. наук: 12.00.09/ Басиста Ірина Володимирівна; Київськ. нац. ун-т внутр.. справ. – К., 2006. – 231 с.

Горелік Дар`я Сергіївна

курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник – доцент кафедри, к.ю.н.

Кононець Віта Петрівна

АНАЛІЗ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Велике значення для профілактики злочинності серед неповнолітніх має процесуальна діяльність судів, що здійснюють провадження у кримінальних справах. Ефективні правові заходи, які суди застосовують щодо неповнолітніх, можуть реально сприяти попередженню вчинення ними нових злочинів та виправленню підлітків.

Здійснюючи правосуддя, суди повинні забезпечити захист гарантованих Конституцією України прав і свобод як підсудного неповнолітнього, так й інших учасників процесу [1].

Правосуддя щодо неповнолітніх має бути складовою процесу національного розвитку кожної країни.

Відповідно до ст. 9 Конституції чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Тому суди повинні враховувати вимоги міжнародних правових актів, зокрема тих, які стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх [1].

У міжнародно-правових актах наголошується на необхідності особливого захисту дітей та підлітків. Україною було підписано міжнародний договір від 29 листопада 1985 р., за яким вона взяла на себе зобов'язання вико-